

Мотивація як компонент готовності майбутніх учителів початкових класів до роботи з фізичного виховання школярів

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (м. Тернопіль)

Постановка проблеми. З входженням України у Європейське освітнє співтовариство не перестає бути актуальною проблема покращення професійної підготовки фахівців галузі фізичного виховання і спорту. Одне з визначальних місць у системі фізичного виховання учнів займає підготовка вчителя початкових класів, завдання якого полягає у формуванні світогляду, розвитку інтелектуальних та фізичних здібностей, зміцненні здоров'я своїх вихованців [1; 2].

Готовність майбутнього вчителя молодших класів до викладання фізичної культури в початковій школі розглядається як система, яка інтегрує у собі мотиваційний, змістовий та діяльнісний компоненти. Ці компоненти тісно взаємозв'язані та взаємообумовлені між собою [3; 4].

Мотиваційний компонент є стрижнем для формування інших структурних компонентів. Усім видам діяльності притаманні мотивація до діяльності, знання про діяльність та практичне виконання цієї діяльності. В основі мотиваційного компоненту лежить позитивне ставлення до навчання, стійкий інтерес до освітнього процесу, потреба використовувати набуті знання, уміння та навички у майбутній професійній діяльності [4].

Мотивація навчально-виховної діяльності складається із сукупності мотивів, які характеризують бажання педагога досягти належного рівня підготовленості [9]. У структурі навчальної діяльності студентів важливе місце відводиться уявленню про майбутню професію, мотивації до неї та професійно-ціннісній орієнтації, адже ефективність навчання студента у вузі багато в чому залежить від ставлення його до майбутньої професії, розуміння ним кінцевої мети навчання. Мотивація є основою професійного становлення майбутнього фахівця, його самоствердження та самовдосконалення [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження Ю. І. Горлової (2007), О. Я. Кругляка (2005), В. В. Філанковського (2000) та інших вчених були присвячені вивченню мотивів, які спонукають школяра до вибору тієї чи іншої професії.

Е. М. Павлютенков [7] виділяє ряд мотивів, якими людина керується при виборі тієї чи іншої професії. Серед них: соціальні, моральні, естетичні, пізнавальні, творчі, матеріальні, престижні, утилітарні та мотиви, що пов'язані зі змістом праці вибраної професії.

При виборі професії вчителя, на думку Н. Г. Пашкевича [8], людина керується такими мотивами: бажанням бути в колі студентів, значимістю професії вчителя, її перспективністю, відповідністю власним інтересам, сімейними традиціями, отриманням вищої освіти.

Тому знання мотивів, які переважають при виборі тієї чи іншої професії, є обов'язковою умовою для створення ефективної цілеспрямованої роботи у цьому напрямку.

Мета дослідження – визначити мотиви, які переважають при виборі абітурієнтом професії вчителя початкових класів, зокрема його роботи з фізичного виховання.

Об'єктом дослідження є професійна підготовка вчителя початкових класів.

Предмет дослідження – компоненти готовності майбутніх учителів початкових класів до роботи з фізичного виховання молодших школярів.

У процесі дослідження ми ставили перед собою **завдання** визначити мотиви, які переважають у виборі абітурієнтами професії вчителя початкових класів, зокрема у його діяльності з фізичного виховання.

Для вирішення поставленого завдання були використані такі **методи дослідження**: вивчення літературних джерел, опитування (анкетування), методи статистичної обробки даних (метод безпосередньої оцінки).

Виклад основного матеріалу дослідження. З метою визначення мотивів, якими абітурієнти керувалися під час вибору професії вчителя початкової школи, а саме його діяльності, що стосується фізичного виховання, було проведене анонімне анкетування студентів першого року навчання фа-

культету підготовки вчителів початкових класів. Опитування відбувалося у вересні 2006–2007 рр. на першому навчальному занятті за модифікованою нами методикою Е. М. Павлютенкова [6].

Респондентам пропонувалися 18 суджень, що стосуються професії. Студенти повинні були визначити, якою мірою кожне з цих суджень стосується вибраної ним професії, а саме роботи вчителя фізичного виховання молодших школярів. Ці судження виражають дев'ять груп мотивів (табл. 1).

Кожен студент оцінював рівень відповідності судження його особистим уявленням про обрану ним професію.

Отримані дані відображають рейтинг мотивів, які переважали при виборі професії вчителя початкових класів.

В анкетуванні взяло участь 104 респонденти (дівчата).

Результати опитування подано в табл. 1.

Таблиця 1

Оцінка значимості мотивів, які переважають у виборі професії вчителя початкових класів до роботи з фізичного виховання

Група мотивів	Сума балів	Рейтинг
1	2	3
Соціальна (дає змогу приносити користь суспільству та зміцнювати його)	97	1
Пізнавальна (дає змогу розвивати всі свої здібності, постійно самовдосконалюватись)	106	2

Закінчення таблиці 1

1	2	3
Естетична (дає змогу отримувати задоволення від праці та сприяє усвідомленню її краси)	134	3
Моральна (дає змогу завжди бути активним учасником педагогічного колективу школи та вдосконалювати власний духовний світ)	139	4
Творча (дає широкі можливості для творчості, дозволяє бути оригінальним у роботі)	153	5
Пов'язана зі змістом праці вибраної професії (потребує великого розумового та фізичного напруження)	156	6
Утилітарна (дає можливість працювати в місті та забезпечує вступ і навчання у вузі)	174	7
Престижна (цінується серед друзів і знайомих, забезпечує швидке підвищення кваліфікації і професійний ріст)	185	8
Матеріальна (добре оплачується та забезпечує стабільне майбутнє)	235	9

Результати анкетування щодо визначення ролі тих чи інших мотивів студентів при виборі професії вчителя початкових класів, зокрема у його роботі з фізичного виховання молодших школярів, дозволили зробити висновок про те, що на високому рівні є такі мотиви: соціальні, пізнавальні та естетичні. Достатньо сформованими виявились моральні, творчі мотиви та ті, що пов'язані зі змістом праці обраної професії. На низькому рівні опинились такі групи мотивів, як утилітарні, престижні та матеріальні.

Висновки. Результати, які ми отримали в процесі анкетування, дають змогу говорити про те, що студенти розуміють соціальну, пізнавальну, естетичну та моральну функції майбутньої професії. Поряд з цим, інші групи мотивів вимагають цілеспрямованого впливу їх формування. Щодо престижності та матеріальної сторони педагогічної професії, то це більша прерогатива держави та суспільства, а не вищого навчального закладу.

З іншого боку, важливим моментом у процесі підготовки майбутніх учителів початкових класів до фізичного виховання має бути формування в останніх уміння мотивувати молодших школярів до регулярних занять фізичними вправами. Для того, щоб переконувати когось у значенні занять фізкультурою та спортом у житті людини, потрібно самому бути твердо переконаним у правдивості цього твердження, а отже діяльність вчителя має бути мотивованою.

Тому ми вважаємо, що тільки за умови позитивного ставлення самого вчителя до фізичного виховання можна сформувавши стійкий інтерес, а у кінцевому рахунку і потребу учня до регулярних занять фізичними вправами.

Література

1. Виленский М. Я., Макеева В. С. Физическая культура как базовый компонент профессионально-личностного развития учителя // Пед. образование и наука.– 2003.– № 3.– С. 10–15.
2. Воробьев Н. С. Проблема повышения качества подготовки специалистов физической культуры и спорта. Физическое воспитание и спорт в высших учебных заведениях: интеграция в европейское образовательное пространство: Сб. ст. / Под ред. С. С. Ермакова.– Х.: ХГАДИ, 2005.– 408 с.
3. Горлова Ю. И. Организационно-педагогические условия формирования готовности будущего учителя к преподаванию предмета “физическая культура”: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08.– Курск: РГБ, 2007.– 177 с.
4. Кругляк О. Я. Підготовка майбутніх учителів до реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фізичного виховання молодших школярів: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04.– Л., 2005.– 173 с.
5. Мацкевич Н. М. Формування готовності майбутніх учителів початкової школи до роботи з фізичного виховання: Дис. ... канд. наук з фізичного виховання та спорту: 24.00.02 / Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки.– Луцьк, 2001.– 248 с.
6. Павлютенков Е. М. Кем быть? – К.: Изд-во ЦК ЛКСМУ “Молодь”, 1988.– 198 с.
7. Пашкевич П. Г. Преемственность педагогической ориентации для школьников и студентов.– М.: Школа-Пресс, 1996.– С. 11–12.
8. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: Посіб. для студ. пед. ф-тів.– К.: Генеза, 1999.– 368 с.
9. Ягупов В. В. Педагогика: Навч. посіб.– К.: Либідь, 2002.– 560 с.

Анотації

У статті подано результати анкетування студентів факультету підготовки вчителів початкових класів щодо визначення мотивів, які переважають під час вибору професії вчителя початкових класів, зокрема у його роботі з фізичного виховання.

Ключові слова: *вчитель початкових класів, фізична культура, молодші школярі, мотивація, готовність.*

В статті подані результати анкетування студентів факультету підготовки учителів початкових класів щодо визначення мотивів, які переважають при виборі професії вчителя початкових класів, зокрема у його роботі з фізичного виховання.

Ключевые слова: *учитель начальных классов, физическая культура, младшие школьники, мотивация, готовность.*

The results of questionnaire among students on the faculty of primary school teachers are given in the article, concerning determination of reasons which prevail at the choice of profession of primary school teacher, in particular in his work which concerning physical education.

Key words: *teacher of primary school, physical culture, junior schoolchildren, motivation, readiness.*